

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

یونس نگاه
۲۴ می ۲۰۲۳

یونس نگاه

درگیری‌ها و بحث‌های غیرضروری در وطن مجازی

آنچه در ۲۰ سال دوره غیرطالبان در افغانستان گذشت، جامعه را برای همیشه متحول ساخت. این تحول اکنون در خیلی از موارد منحرف شده است، موانع بسیار در برابرش وجود دارد و تلاش می‌شود که آثار آن از جامعه زدوده شود؛ اما برای همه از جمله گروه حاکم روشن است که برگرداندن کشور به نقطه صفری ۲۰۰۱ یا مسیری که ادامه آن دوره تاریک باشد، مقدر نیست. محیط و زیربنای زندگی در آن دو دهه، تغییر کرد و عوامل و ابزار تازه‌ای وارد زندگی مردم شد که برگشت را ناممکن ساخت. یکی از عوامل تحول، رسانه بود. اینترنت و رسانه‌های اجتماعی اکنون به ابزار اصلی سیاست، تجارت، تبلیغ، تماس و پیکار تمام طرف‌ها بدل شده است و حالا بیش از هر زمان دیگر رویارویی سیاسی میان طیف‌ها و گروه‌های مختلف در رسانه و دنیای مجازی رخ می‌دهد. طالبان نیز خلاف دوره نخست، اکنون به این وضعیت تسلیم شده‌اند و ضمن سرکوب صداهای مخالف و تلاش برای کنترل کامل بر بیان ساکنان کشور، عرصه جدید را پذیرفته و ابزارها را تکفیر نمی‌کنند، بلکه در عوض برای تسخیر این میدان و ابزارهای جدید کمر بسته‌اند.

رهبران طالب در ماه‌های اول برگشت‌شان به قدرت، به رغم آشنائی نسبی با تحول رسانه‌ئی که در دو دهه اتفاق افتاده بود، از دیدن آثار آن تحول در کشور شوکه شدند. آنان بارها از نقش رسانه‌ها شکایت کردند و به هم‌دیگر گوشزد نمودند که رسانه‌ها و آنانی که علیه طالبان با قلم و سخن می‌رزمند، «خطرناکتر» از کسانی‌اند که با سلاح می‌جنگند. دستور سرکوب رسانه‌ها و بستن صدای مخالف به تکرار صادر شد؛ اما سرکوب کامل صداهای مخالف ممکن نبود. در تلویزیون‌های داخل کشور با وجود سانسور شدید، صداهای اعتراض و سخن‌های غیرطالبانی کمرنگ اما زنده باقی ماند. هنوز در رسانه‌های داخل افغانستان نشانه‌هایی از جریان غیرطالبانی را می‌توانیم ببینیم. دسترسی مردم به اینترنت، مانع تحمیل تاریکی مطلق شده و مردم می‌توانند خلاف میل حاکمان از چندوچون زندگی هم‌دیگر و اتفاقات جاری اطلاع

یابند. طالبان نیز مجبور شده‌اند سخن بگویند، در ویدیوها ظاهر شوند و در نتیجه مردم از عقب‌ماندگی‌ها و ضعف‌های آن گروه بیشتر از گذشته باخبر می‌شوند.

این وضعیت فرصتی را برای هموطنانی که خارج از کشور به سر می‌برند، نیز مهیا ساخته تا نقش زنده و فعال در سیاست و اجتماع وطنی بازی کنند. در واقع وطن مجازی شکل گرفته است که در آن گاه خارج‌نشینان می‌توانند حضور پررنگتر از داخلی‌ها داشته باشند. اما، سوال این است که آیا از این فرصت بدرستی استفاده می‌شود؟ نسبت به روند عمومی و تأثیرگذاری درازمدت این تحول، اصولاً باید امیدوار بود. این‌که تبعید و سانسور در جهان امروز دیگر مثل گذشته ممکن نیست و آدم‌ها زمانی که وطن فزیکتی خود را ترک می‌گویند و در کشورشان نیروی سرکوبگر و ضد آزادی حاکم می‌شود، در وطن مجازی می‌توانند به تماس، کار و پیکار ادامه دهند، اتفاق بی‌پیشینه است و عواقب آن نیز تازه و غافل‌گیرکننده خواهد بود. اما، نشانه‌های ویرانی و انحراف‌های فرصت‌سوز در دنیای مجازی نیز هر روز بیشتر از گذشته آشکار می‌شود.

مدیریت حضور و کار در جهان مجازی مثل زندگی غیرمجازی مهم است. بیشتر مواقع بحث‌های نه چندان مهم، میلیون‌ها هموطن ما را برای روزهای طولانی مشغول می‌کند، اولویت‌ها فراموش می‌گردد و موضوعات انتزاعی و اختلاف‌برانگیز چنان مردم را سرگرم می‌کند که نان، آب، مکتب و آزادی فراموش می‌شود. تلاش برای ایجاد همبستگی علیه اشغال وطن از سوی نیروی عقب‌مانده‌ای که مشغول به فقراء کشیدن کشور است، جایش را به درگیری‌های مخربی می‌دهد که جز تفرقه و ضیاع نیرو نتیجه‌ای ندارد. هموطنانی که به نان و آب کافی دسترسی دارند و با رنج‌های واقعی اکثریت باشندگان کشور رابطه عینی برقرار نمی‌توانند، بیشتر از دیگران ممکن است دچار چنین انحراف‌هایی شوند. خوب است که برای سمت‌دهی بحث‌ها و گفت‌وگوها به مسیرهای سازنده و مرتبط به اولویت‌های اصلی نسل امروز، به هم‌دیگر کمک کنیم. رسانه‌ها با دقت در طرح موضوعات و شخصیت‌های تأثیرگذار با سنجیده سخن گفتن در مصاحبه‌ها و سخنرانی‌ها می‌توانند نقش بسیار تعیین‌کننده در جلوگیری از انحراف گفت‌وگوها بازی کنند.